

LUNDS UNIVERSITET

Ekonomihögskolan

Institutionen för handelsrätt

Vem och vad kan banken lita på?

– en utredning om hur banken bör sätta sin tillit till olika värderingar

Elin Persson

Kandidatuppsats

15 högskolepoäng

Handledare

Martin Smiciklas

HARK11 Kandidatuppsats Handelsrätt

Aktiebolagsrätt

VT 2011

Abstract

- Title:** Who and what can the bank rely on?
- Course:** HARK11, Degree Project Undergraduate level, Busilaw, Undergraduate level, 15 University Credit Points (UPC) or ECTS credits
- Author:** Elin Persson
- Advisor:** Martin Smiciklas
- Key words:** damages, collateral, auditor, third part, valuation of certification
- Purpose:** The purpose this thesis is to investigate whether bank should rely on the valuations of collateral from a third part or from the annual reports approved by the auditor, and if the banks have the right to recover damages if based on their loan decisions on the valuation of certification from a third part or from the annual reports approved by the auditor, and because of incorrect valuations suffered financial loss.
- Methodology:** In this thesis is juridical methods used to apply the law information as law source doctrine and to have a legally well-reasoned response.
- Theoretical perspectives:** The theoretical framework of a general request for damages under the Companies Act focus then more specific about the auditor and the appraiser responsibility in damages. Then presents a resume-picture of damages. Finally, I present the relevant case law.
- Conclusion:** The valuation of the bank's borrower collateral, the bank should, in most cases both rely on certificates of third parties with the exception of cases where third parties exclude himself and the annual report with the exception of special high-risk industries. The bank should always ask questions and try to find out more about the value of the collateral. If the bank relied on the valuation of certification or the annual report considered disclaimer and especially risky industries as described above, they should be entitled to damages

Sammanfattning

- Titel:** Vem och vad kan banken lita på?
- Ämne/ kurs:** HARK11, Kandidatuppsats i Handelsrätt, 15 högskolepoäng
- Författare:** Elin Persson
- Handledare:** Martin Smiciklas
- Fem nyckelord:** skadestånd, säkerhet, revisor, tredje man, värderingsintyg
- Syfte:** Syftet med uppsatsen är att undersöka om banken bör lita på värdet från värderingsintyg från tredje man och/eller på värdet från årsredovisningar, godkända av revisorn vid bankens värdering av deras kredittagares säkerheter, samt vilken rätt banken har till skadestånd om de på grund av felaktig värdering lidit förmögenhetsskada.
- Metod:** I uppsatsen används juridisk metod för att tillämpa rättsinformationen enligt rättskälleläran och för att få ett juridiskt väl motiverat svar.
- Teoretiska perspektiv:** I stora drag består den teoretiska referensramen av en generell framställning om skadestånd enligt ABL vilken sedan mynnar ut mer specifikt om revisorns och värderingsmannens skadeståndsansvar. Därefter redogörs en sammanfattande bild för skadeståndansvaret. Slutligen presenteras relevanta rättsfall.
- Resultat:** Vid värdering av bankens kredittagares säkerheter bör banken i de flesta fall kunna lita på både intyg av tredje man och på årsredovisningen. I undantagsfall om tredje man friskrivit sig eller i speciellt riskfyllda branscher måste banken vara extra aktsam. Banken bör alltid ställa frågor och själv försöka ta reda på mer om säkerhetens värde. Om banken litat på värderingsintyg eller på årsredovisningen och beaktat friskrivning och beaktat speciellt riskfyllda branscher enligt ovan bör de vara skadeståndsberättigade.

Förord

Arbetet med uppsatsen har varit intressant och gett mig mycket ny kunskap och förståelse för Aktiebolagsrätten, speciellt för hur banken bör sätta sin tillit till olika värderingar och dess rätt till skadestånd. Jag vill rikta ett stort tack till min handledare Martin Smiciklas för stort engagemang och värdefulla råd genom uppsatsarbetet.

Lund, maj, 2011

Elin Persson

Innehållsförteckning

1. Inledning	7
1.1 Bakgrund.....	7
1.2 Problemformulering.....	8
1.3 Syfte	8
1.4 Metod och material	8
1.5 Avgränsning.....	8
1.6 Disposition.....	9
2. Referensram.....	10
2.1 Skadestånd för förmögenhetsskador	10
2.1.1 Tredje mans skadeståndsansvar mot borgenärer	10
2.1.2 Revisorns skadeståndsansvar mot borgenärer	11
2.1.3 Fullgörande av uppdrag	12
2.1.4 Culpa	13
2.1.5 Adekvat kausalitet.....	13
2.1.6 Ekonomisk påvisad skada	13
2.2 Revisorn.....	13
2.2.1 God revisionssed och rättvisande bild.....	14
2.2.2 Tystnadsplikt	14
2.2.3 Externrevisor vs. rådgivare	15
2.3 Värderingsmännens skadeståndsansvar	15
2.4 Friskrivning från ansvar	16
2.5 Sammanfattning på skadeståndsansvaret applicerad på relevanta områden i uppsatsen.....	17
3. Rättsfall	18
3.1 NJA 1979 s. 157.....	18
3.2 NJA 1996 s. 224.....	19
3.3 NJA 1998 s. 734.....	19
3.4 NJA 1987 s. 692.....	20
3.5 NJA 2001 s. 878.....	21
3.6 Sammanställning av rättsfallen som har redogjorts för i uppsatsen.....	22
4. Analys	23
4.1 Revisorn i rollen som externrevisor	24
4.2 Tredje man.....	26
5. Avslutning	29
5.1 Sammanfattning och avslutande reflektioner.....	29
5.2 Litteraturförteckning.....	31

Förkortningar

ABL	Aktiebolagslagen
FAR	Föreningen Auktoriserade Revisorer
FI	Finansinspektionen
HD	Högsta Domstolen
HovR	Hovrätten
NJA	Nytt Juridiskt Arkiv
Prop.	Proposition
RevL	Revisorslagen
SFS	Svensk författningssamling
SkadestL	Skadeståndslagen

1. Inledning

I det inledande avsnittet beskrivs bakgrunden till problemformuleringen. Därefter framställs problemformuleringen, syftet, materialet och metoden samt en kort avgränsning. Slutligen presenteras en disposition av uppsatsen.

1.1 Bakgrund

I Sverige finns fyra storbanker¹ och en hel del mindre banker. Precis som andra aktiebolag har bankerna ett vinstsyfte. Inom bankernas verksamhetsområde ingår kreditgivning.² Kreditgivning medför kreditrisk och vid utlåning till aktiebolag kan inte ägarna personligen krävas på kapital då aktiebolag är en egen juridisk person.³ Därför är det aktiebolagets kreditvärdighet och inte aktieägarna bakom bolaget som måste bedömas av bankerna vid kreditgivning till aktiebolag. För att bankerna ska verka för sitt vinstsyfte vill de naturligtvis att aktiebolaget som kredittagare är solvent för lånet både vid upptagandet av lånet och därefter. Bankerna måste därför beakta en rad kriterier innan de tar beslut om att bevilja krediter, bland dem till exempel återbetalningsförmåga och vilka säkerheter de kan ta i anspråk samt värderingen av säkerheterna. Exempel på vanliga säkerheter för banken är fatigheter och varulager. Värderingen av säkerheten är inte alltid lätt och det finns flera parametrar som måste beaktas vid bedömningen. I 8 kap 1 § i lag om bank och finansieringsrörelse (SFS 2004:297)⁴ föreskrivs att banken måste vara säker på att kreditavtalets förpliktelser kan fullgöras innan en kredit beviljas. Banken bör ha betryggande säkerheter vid beviljning av krediter. Med betryggande säkerhet avses att säkerheten med god marginal ska täcka krediten.⁵

Vid värderingar av säkerheterna förlitar sig bankerna ofta på värderingsintyg av tredje man eller på säkerheternas värde i årsredovisningen. I sin tur kan bankernas kreditbedömning grundas på säkerheternas värde. I värsta fall kan felaktiga värderingar av säkerheterna leda till förluster för bankerna. Om låntagarens solvens försämras och bankerna skulle bli tvungna att ta säkerheterna i anspråk och värdet inte täcker förlusten kan förlusten vara ett faktum. Om kredittagaren i stället skulle bli insolvent för ett lån och banken har säkerheter som täcker krediterna kan banken klara sig utan förluster, under förutsättning att säkerheterna kan tas i anspråk och säljas för minst utlånat belopp.

För att banker ska kunna lita på värdet av säkerheterna från värderingsintyg och på årsredovisningar är det viktigt för banken att veta vilken möjlighet det finns för banken till skadestånd, vid förluster på grund av felaktig värdering av utomstående. Rätten till skadestånd för förmögenhetsskada för banken, ifall revisorn i rollen som externrevisor varit vållande till förmögenhetsskada, regleras i Aktiebolagslagen (SFS 2005:551). Om det istället är tredje man (tredje man ur bankens perspektiv) som varit vållande till förmögenhetsskadan för banken finns det inga regler i ABL att stödja sig mot. Istället är det rättspraxis som måste tillämpas vilket försvårar problematiken.

¹ fi.se, *EUs stresstest av storbankerna*, hämtat 2011-05-10.

² Broomé, P., Elmér, L., Nylén, B. (2007) *Kreditgivning till företag*, s. 8.

³ Johansson, S. (2001) *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, s. 42-43.

⁴ § ändrades genom Lag om ändring i lagen (2004:297) om bank- och finansieringsrörelse (SFS 2010:1853).

⁵ Broomé, P., Elmér, L., Nylén, B. (2007) *Kreditgivning till företag*, s. 184-186.

1.2 Problemformulering

En vanlig situation för banken är att välja om de ska lita på värderingsintyg av tredje man och/eller på årsredovisningen och revisionsberättelsen vid värdering av säkerheter hos kredittagaren. Bör banker förlita sig på värderingsintyg av tredje man vid kreditbedömningar? Bör banker förlita sig på värdet i årsredovisningen vid kreditbedömningar? I de fall bankerna grundar sina bedömningar på felaktiga värderingar av annan än företrädare för banken och på grund av detta inte har tillräckliga säkerheter för utlånat belopp, kan följden bli ekonomisk skada för banken. Vid förmögenhetsskada uppkommer frågan om vilken möjlighet banker har till skadestånd. Kan tredje man och/eller revisorn bli skadeståndsskyldiga gentemot banken om de gjort en felaktig värdering och banken lider ekonomisk skada på grund av denna? Under vilka förutsättningar kan banken i så fall vara berättigad till skadestånd?

1.3 Syfte

Syftet med föreliggande uppsats är att utreda om banker bör lita på värdet från värderingsintyg från tredje man och/eller på värdet från årsredovisningar (godkända av revisorn) vid bankens värdering av deras kredittagares säkerheter, samt vilken rätt banken har till skadestånd om de på grund av felaktig värdering lidit förmögenhetsskada.

1.4 Metod och material

I uppsatsen används juridisk metod för att tillämpa rättsinformationen enligt rättskällevärdet och för att få ett juridiskt väl motiverat svar. Lagar har enligt rättskällevärdet högst dignitet och *ska* enligt läran användas för att styrka uppsatsens tillförlitlighet. Lagen har använts som utgångspunkt genom hela uppsatsen. Förarbeten och praxis *bör* enligt läran användas. Förarbeten har jag vid några tillfällen använt för att få en djupare förståelse av lagen och dess tolkning. Praxis har spelat en stor roll i uppsatsen och jag har utgått från rättsfall för att kunna få en relevant bild av uppsatsens problem och för att kunna svara på syftet. Problemområdet i uppsatsen bygger till stor del på rättsregler och rättsfall, varav prejudikat spelar en central roll i uppsatsen. Enligt läran *får* doktrin och sedvänja användas.⁶ Jag har byggt delar av mitt faktaavsnitt på doktrin för att få vetenskapsmäns syn på olika närliggande problem, som uppsatsen syftar till och kunna koppla det till uppsatsens problem. Artiklar från *Balans*, som är en välkänd och väletablerad tidskrift har använts. Även böcker av erkända författare har använts till delar av teoridelen som komplement till lag, förarbete och rättsfall. Bland annat har litteratur av Jan Kleinman, som är en välkänd professor (som bland annat gjort utlåtande till domstolar vid förmögenhetsskador) använts.⁷

1.5 Avgränsning

Uppsatsen avgränsas till att gälla värderingsmän och revisorer som skadevållande och borgenärer (banker) som skadelidande. Avgränsningen av revisorer och värderingsmän som skadevållande beror på att dem båda är vanliga källor för banken att förlita sig på gällande säkerheternas värde. Andra bolagsformer än aktiebolag och andra skador än

⁶ Sandgren (2007) *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare-ämne material, metod och argumentation*, s. 36-38.

⁷ juridicum.su.se, *Presentation*, Jan Kleinman, hämtat 2011-05-10.

förmögenhetsskador tas inte i beaktning. Fokus i uppsatsen riktas mot felvärderingar av bankers säkerheter och utredningen går inte in på de olika typerna av säkerheter som banker kan grunda sina kreditbedömningar på och dess skillnader.

1.6 Disposition

Det inledande avsnittet syftar till att ge en introduktion för läsaren vilket är väsentligt för uppsatsens kommande kapitel. Bakgrunden och problemformuleringen mynnar ut i ett syfte. Avsnittet avslutas med att avgränsningen och metoden presenteras.

Syftet som presenterats i inledningen ligger till grund för materialet som presenteras i faktadelen. Avsnittet börjar med en allmän beskrivning om skadeståndsrätt enligt ABL för att sedan gå in djupare på specifika delar uppsatsen avser att utreda.

I avsnittet framställs de rättsfall som är väsentliga för uppsatsen. Utredningen i uppsatsen bygger till stor del på rättspraxis varav rättsfall är nödvändiga för att kunna göra en fullständig analys.

Analysen bygger på fakta och rättsfall som presenterats i de två föregående avsnitten. I analysen appliceras fakta och rättsfall på uppsatsens utredning. Analysen syftar till att diskutera problemformuleringen och syftet, för att sedan kunna besvara dessa i avslutningen.

I avslutningen ges en sammanfattning av resultaten i analysdelen och syftet besvaras. Analysdelen avslutas med några egna reflektioner.

2. Referensram

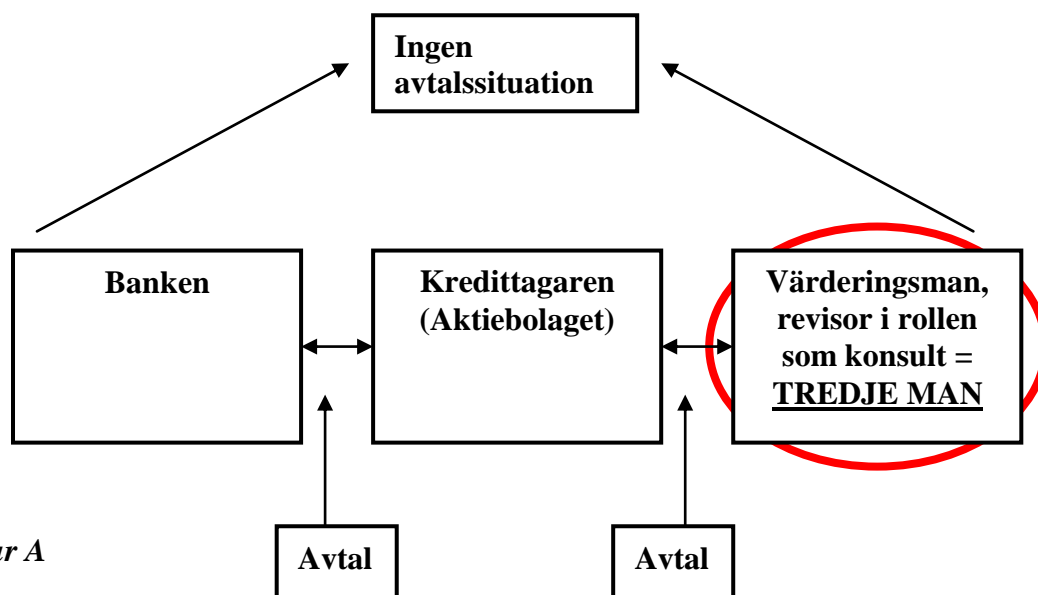
I faktaavsnittet framställs relevant teori för uppsatsen. Avsnittet börjar med en övergripande framställning om skadestånd enligt ABL och mynnar sedan ut mer specifikt om revisorns och värderingsmannens skadeståndsansvar. Avslutningsvis redogörs en sammanfattande bild av skadeståndsansvaret för förmögenhetsskador av de delar som är väsentliga för uppsatsen.

2.1 Skadestånd för förmögenhetsskador

Skadeståndsansvaret för förmögenhetsskador regleras i 29 kap ABL. 29 kap ABL reglerar skadeståndsansvaret för personer som agerar i organställning och inte för bolagets eget ansvar.⁸ Personer som agerar i organställning benämns fortsättningsvis som organledamöter. I Skadeståndslagen (SFS 1972:207) regleras främst skador på sak och person, omfattande regler för förmögenhetsskador saknas i SkadestL. I aktiebolagsrättsliga sammanhang, då en organledamot gjort sig skyldig till en brottslig handling eller om organledamoten gjort sig skyldig till person eller sakskada kan SkadestL användas och i sådana fall kan även berättiga till ekonomisk ersättning. I andra fall för förmögenhetsskador används huvudsakligen ABL. I ABL är reglerna mer generösa mot den skadelidande och ABL ger större möjlighet till ekonomisk ersättning.⁹ En skadeståndprocess kan bli kostsam och banken bör veta om möjligheterna till att få skadestånd finns innan man ger sig in i en skadeståndprocess.¹⁰

2.1.1 Tredje mans skadeståndsansvar mot borgenärer

Tredje man ur bankens perspektiv är den som inte har någon direkt relation eller något avtal med banken, men med bankens kredittagare. När tredje man fortsättningsvis nämns i uppsatsen menas tredje man ur bankens perspektiv, förutom i undantagsfall då lagen benämner banken som tredje man, som till exempel i SkadestL 2 kap 2 §. Tredje man ur bankens perspektiv som uppsatsen fokuserar på illustreras nedan.

Figur A

⁸ Sandström, T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, s. 385.

⁹ Sandström, T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, s. 385-386.

¹⁰ Oppenheimer, B. Blomberg, G., Bruhn, D., Reiner, J. (2007) *Företag i kris – vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på*, s. 71.

I 29 kap 1 § ABL regleras endast skadeståndsförhållanden som berör organledamöternas skadestånd mot bolaget och annan part och i 29 kap 2 § ABL regleras förhållanden mellan revisorn och annan part. Det finns ingen paragraf i ABL som reglerar skadeståndsskyldigheten för tredje man. Eftersom det inte föreligger en avtalssituation eller något uppdragsförhållande mellan borgenärer och den som räknas som tredje man regleras förhållandet mellan skadelidande borgenär och revisor i rollen som rådgivare eller annan extern part, till exempel värderingsman inte i ABL.¹¹ Borgenären har ingen direkt relation med tredje man vilket figur A visat och blir en extern skadelidande som faller utanför ABL.

Huvudregeln i 2 kap 2 § SkadestL föreskriver att skadeståndsskyldighet för tredje man endast gäller vid förmögenhetsskador i samband med brott (i SkadestL menas att banken = tredje man, det vill säga att förhållandet är tvärtom vad figur A visar). Regeln kallas spärregeln och i och med denna kan rättigheten för borgenärer att få skadestånd av tredje man i andra situationer förutom vid brott anses utesluten, men det finns rättspraxis som belyst frågan och det finns en möjlighet för borgenärer att få skadestånd av tredje man vilket jag återkommer till.¹²

2.1.2 Revisorns skadeståndsansvar mot borgenärer

Revisorn kan bli skadeståndsskyldig till banken genom 29 kap 2 § ABL. I paragrafen anges att revisorn är skadeståndsskyldig enligt samma kriterier som i 29 kap 1 § ABL. 29 kap 1 § ABL stadgar organledamöternas skadeståndsansvar för förmögenhetsskador mot borgenärer och aktieägare. Första meningen syftar på det interna skadeståndsansvaret och reglerar skadeståndsskyldigheten i förhållanden där stiftare, VD eller styrelseledamot skadar bolaget. Samma mening anger att organledamöterna uppsåtligen eller av oaktsamhet ska ha skadat bolaget för att bli skadeståndsskyldiga. De fyra rekvisiten fullgörande av uppdrag, adekvat kausalitet, ekonomisk påvisad skada och culpa ska vara uppfyllda för att det ska vara fråga om skadestånd. Dessa kriterier presenteras närmare under nästkommande rubriker.

Det externa skadeståndsansvaret regleras i andra meningen i 29 kap 1 § och berör alla förhållanden mellan bolaget och aktieägare eller någon annan, till exempel borgenärer. Meningen som syftar till det externa skadeståndsansvaret och anger också att samma fyra rekvisit ska vara uppfyllda, med tillägg att ABL, bolagsordningen eller lag om årsredovisning måste vara överträd för att skadestånd ska bli aktuellt.

Alla fyra rekvisit måste alltid vara uppfyllda för att någon ska kunna få skadestånd. Det som skiljer det interna och externa skadeståndsansvaret är att culpan (oaktsamhet) måste vara kopplad till överträdelse av tillämplig lag som årsredovisning eller bolagsordning för att det externa skadeståndet ska bli aktuellt. För det interna skadeståndsansvaret räcker det att påvisa vårdslöshet.¹³

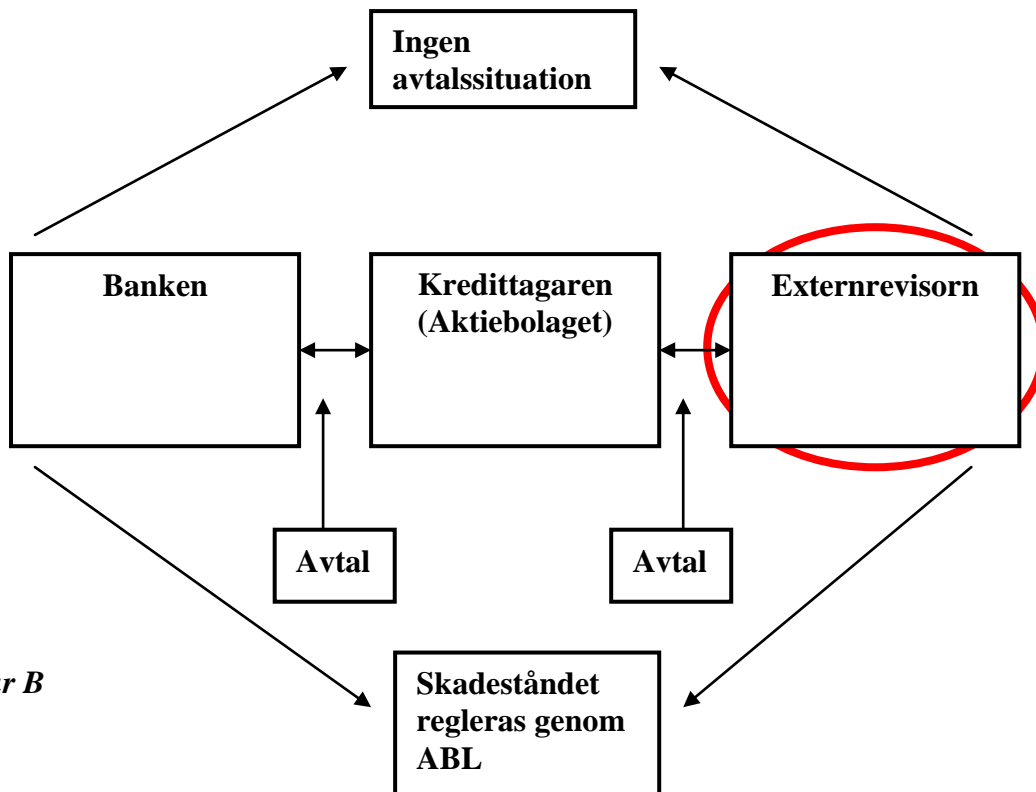
Enligt 29 kap 2 § ABL kan revisorn bli skadeståndsskyldig vid oaktsamhet eller vid skada som uppsåtligen vållats. Som tidigare nämnts hänvisar 29 kap 2 § ABL till 29

¹¹ Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 83-84.

¹² Johansson, S. (2001) *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, s. 348-349, Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 178-180, Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart* s. 83.

¹³ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 147-148.

kap 1 § och anger att revisorn är skadeståndsskyldig enligt samma grunder som anges i 1 §, det vill säga om kriterierna fullgörande av uppdrag, culpa, adekvat kausalitet och ekonomisk påvisad skada kan uppvisas av skadeståndsyrkande part. Det interna skadeståndsansvaret syftar till när revisorn skadat bolaget medan det externa skadeståndsansvaret syftar till när revisorn skadat utomstående part, till exempel borgenärer. Enligt förordningen gäller samma för revisorns medhjälpare. Nedan illustreras bankens relation till externrevisorn. Skillnaden mot figur A är främst att skadeståndet regleras genom ABL.

Figur B

2.1.3 Fullgörande av uppdrag

Kriteriet fullgörande av uppdrag syftar till handlingen. För att kunna yrka på skadestånd krävs att det går att påvisa att en skadlig handling skett. Handlingen kan också vara en aktivitet som borde ha blivit utförd men inte blivit det, alltså passivitet. Revisorn, värderingsmannen eller annan tredje man svarar enbart för de handlingar som sker eller som borde ha skett vid fullgörande av överenskommet uppdrag.¹⁴ Om fullgörande av uppdrag är uppfyllt kan vara problematiskt att avgöra. Speciellt ovisst är det då revisorn kan agera både i rollen som konsult (tredje man) och i rollen som lagstadgad externrevisor. Särskilt visar NJA 1996 s. 224 på komplexiteten. Revisorn upprättade i fallet en preliminär balansräkning och ansågs av HD ha agerat som externrevisor, revisorns roll som externrevisor ansågs utvidgad. Kriteriet fullgörande av uppdrag utvidgades därmed också.¹⁵ Jag återkommer till detta senare i uppsatsen.

¹⁴ Sandström T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, s. 390.

¹⁵ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 159-161.

2.1.4 Culpa

Culpa kan beskrivas som oaktsamhet eller en oansvarlig handling. Domstolen gör i varje enskilt ärende en bedömning om culpa (oaktsamhet) kunnat påvisas genom att använda en rad bedömningskriterier. Domstolen bedömer bland annat hur stor risk det är att skada uppkommit på grund av utförd handling och i så fall hur stor skadan sannolikt kommer att vara. Möjligheten att kunna undvika skadan prövas också.¹⁶ Culpan måste vara kopplad till överträdelse av lag för att kunna dömas för det externa skadeståndansvaret som 29 kap 1 § ABL 2 m beskriver. Det räcker inte att bara ha varit oaktsam utan lagen måste också vara överträd.

Vad gäller culpabedömningen för revisorer spelar god revisionssed stor roll och domstolarna grundar sin culpabedömning bland annat på om revisorerna följer denna.¹⁷ God revisionssed beskrivs senare i faktaavsnittet.

2.1.5 Adekvat kausalitet

Ett orsakssamband måste kunna påvisas och benämns adekvat kausalitet. Det måste kunna styrkas att en handling lett till uppkommen skada och att dessa haft ett samband. För borgenärer brukar den största svårigheten ligga i att kunna bevisa att den ekonomiska skadan som borgenären drabbats av skett på grund av handlingen. Borgenären måste också kunna bevisa att det är just handlingen som lett till att kredittagaren inte kunnat betala sin fordran.¹⁸ Adekvatbedömningen är individuell.¹⁹

2.1.6 Ekonomisk påvisad skada

En förmögenhetsskada måste ha uppkommit för att skadestånd ska bli aktuellt. Det måste kunna gå att visa på en penningssumma som handlingen förorsakat.²⁰

2.2 Revisorn

Enligt 9 kap 3 § ABL ska revisorn granska årsredovisningen, bokföringen samt verkställande direktörens och styrelsens förvaltning så omfattande och ingående som *god revisionssed* kräver. När revisorn utfört granskaningen ska han eller hon enligt 9 kap 5 § ABL också lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. Revisionsberättelsen ska innehålla uppgift om huruvida årsredovisningen har upprättats i överrensstämmelse med tillämplig lag om årsredovisningen. I revisionsberättelsen ska särskilt anges om årsredovisningen ger en rättvis bild av företagets resultat och ställning och om förvaltningsberättelsen är förenlig med årsredovisningens övriga delar enligt 9 kap 31 § ABL. Vidare ska revisorsberättelsen innehålla uttalanden om bolagsstämman bör fastställa resultat- och balansräkningen enligt 9 kap 31 § ABL. En ren revisionsberättelse kan liknas vid ett intyg att redovisningen är korrekt utförd och att förvaltningen har skett enligt lag.²¹

¹⁶ Gullefors, B. (2002) *Ansvar & Skadestånd – reglerna om ansvar för rådgivare, mäklare och andra konsulter*, s. 71-74.

¹⁷ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 155.

¹⁸ Sandström, T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt* s. 390-391.

¹⁹ Johansson, S. (2001) *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, s. 350.

²⁰ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 163-164.

²¹ Gullefors, B. (2002) *Ansvar & Skadestånd – reglerna om ansvar för rådgivare, mäklare och andra konsulter* s. 63, Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess* s. 34-37.

Revisorer arbetar under professionsansvar vilket innebär att de arbetar som fackmän och måste leva upp till en yrkesmässig måttstock,²² det finns kompetenskrav för revisorn enligt 9 kap 10-11 §§ ABL. Alla revisorer måste teckna en ansvarsförsäkring enligt 27 § Revisorslagen (SFS 2001:883). En ansvarsförsäkring möjliggör för banken att revisorn har möjlighet betala skadestånd vid en eventuell skadeståndprocess.

2.2.1 God revisionssed och rättvisande bild

God revisionssed som omnämns i 9 kap 3 § ABL beskrivs inte närmare i ABL. Nationella och internationella revisionsorganisationer deltar i utarbetandet av god revisionssed, en av dessa är FAR som publicerar rekommendationer om revisionsprocessen. I 3 § RevL framkommer att revisorsnämnden är ansvarig för att utveckla god revisionssed på ett ändamålsenligt sätt. I god revisionssed ingår att årsbokslutet ska visa en rättvisande bild av bolagets tillgångar, skulder, resultat och ekonomiska ställning. Det finns en omfattande debatt om hur mycket avsteg som får göras från lagar och regler för att uppvisa en rättvisande bild, eftersom det är ett krav att årsredovisningen ska uppvisa en rättvisande bild har rättvisande bild prioriteringsställning framför lagar och regler. Rättvisande bild är en dynamisk strävan eftersom värdet på företagets tillgångar baseras på framtida förväntningar och värdet på tillgångarna ändras över tid.²³

Redovisningen har kritiserats för att brista i informationen om immateriella tillgångar på skulder och förändringen på balans och resultaträkningen. Det har förespråkats att informationen från redovisningen för att bankerna ska kunna göra en riktig kreditbedömning inte är tillräcklig. Personal- och kunskapsintensiva företag anses missgynna kreditgivningsprocessen då tillgångarna inte får komma fram tillräckligt.²⁴

Revisorernas rapportering har av Finansinspektionens generaldirektör Martin Andersson och finansmarknadsminister Peter Norman kritiserats då de inte rapporterat som de borde till FI och därför har det diskuteras om rapporteringen för revisorer ska utökas.²⁵

2.2.2 Tystnadsplikt

Revisorn har enligt 9 kap 41 § ABL tystnadsplikt och får inte lämna upplysningar till utomstående om det kan vara till skada för bolaget. Enligt 27 § RevL får revisorn inte heller lämna upplysningar ens om det inte är till skada för bolaget. Banken räknas som en utomstående part då denna inte har någon relation till revisorn och får inte ta del av annan information från revisorn än det som återfinns i revisionsberättelsen och årsredovisningen. De affärshändelser som resultatet grundar sig på omfattar revisorns tystnadsplikt.²⁶

²² Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 170.

²³ Ekholm, B-G, Troberg, P. (1996) *Balans*, nr 6-7.

²⁴ Nilsson, S. (1997) *Balans*, nr 10.

²⁵ Lennartsson, R. (2010) *Balans*, nr 12.

²⁶ Ekholm, B-G, Troberg, P. (1996) *Balans*, nr 6-7.

2.2.3 Externrevisor vs. rådgivare

Enligt 10 kap 8 § ABL ska revisorn i rollen som externrevisor vara det kontrollerande organet. Revisorn som externrevisor ingår i aktiebolagsorganisationen och står inte i något motsatsförhållande till aktiebolaget trots att det föreligger ett avtal mellan aktiebolaget och revisorn. Revisorn ska ändå verka som en utomstående part vid revisionen och tillvara alla intressenters intresse genom att vara en självständig part.²⁷

Förutom den lagstadgade externrevisorn som beskrivits ovan kan revisorn också agera som rådgivare eller konsult åt aktiebolaget. Förhållandet mellan banken och revisorn då revisorn agerar som annat än externrevisor regleras inte i ABL eftersom revisorn då räknas som tredje man. Skulle banken lita på handlingar eller intyg som revisorn som annat än externrevisor lämnat och dessa skulle vara felaktiga, kan banken alltså inte yrka på skadestånd med stöd av ABL.²⁸ Gränsdragningen är diffus mellan revisorn som externrevisor och revisorn som rådgivare. Om revisorn självmant ger råd åt företaget i samband med den lagstadgade revisionen anses det antagligen falla inom ABL:s skadeståndsregler. Speciellt visar NJA 1996 s. 224 på detta, i fallet upprättade revisorn en preliminär balansräkning och blev skadeståndsskyldig med hänvisning till att god revisionssed inte följts. Att upprätta en preliminär balansräkning hör vanligtvis inte till revisorns lagstadgade uppgifter.²⁹ Frågan var gränsen ska dras är komplex och har debatterats mycket, i propositionen till ABL skrivs att avgöranden måste ske från fall till fall och revisorns utvidgade roll i NJA 1996 s. 224 ifrågasätts,³⁰ det finns därmed ingen tydlig gräns.

Revisorns roll:	Externrevisor	Rådgivare/ konsult
Regleras genom:	29 kap 1-2 §§ ABL	Avtal, rättsfall och allmänna skadeståndsprinciper

2.3 Värderingsmännens skadeståndsansvar

Under 1980-talet uppmärksammandes en rad brottmålsundersökningar som behandlade misstankar om att värderingsmän genom bedrägeri lånat ut sig för att värdera fastigheter långt över marknadsvärdet vilka sedan låg till grund för bankens kreditbedömning. Det var dock sällan det kunde styrkas att brott begångets.³¹ Vid culpabedömningen mot värderingsmän måste värderingsmannens immunitetsfaktor beaktas. Immunitetsfaktorn innebär värderingsmannens förhållande till annan än den direkta uppdragsgivaren. Om värderingsmannen har insett eller borde ha insett värderingsintygets användningsområde finns ett ansvar för värderingsmannen. Uttrycket ”värdering” indikerar en subjektivitet och subjektiviteten måste tas i beaktning vad gäller skadestånd mot värderingsmän.³² Intyg kan vara avsett att

²⁷ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 47.

²⁸ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*. s. 52.

²⁹ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*. s 159-161.

³⁰ Prop. 1997/98:99, s. 193.

³¹ Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 541.

³² Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 544-546.

användas i olikartade situationer och också återanvändas vilket kan leda till förhöjd skaderisk.³³ NJA 1987 s.692 handlade om en värderingsman som övervärderade en fastighet och belyses i nästa kapitel.

2.4 Friskrivning från ansvar

Friskrivning innebär att man begränsar sitt ansvar, vilket kan ske till exempel genom klausuler i kontrakt eller intyg. Värderingsmannen eller revisorn i rollen som konsult kan delvis friskriva sig från ansvar och begränsa sin skadeståndsskyldighet mot tredje man.³⁴ Ett prejudikat från 2001 visar att det finns möjlighet för värderingsmän att friskriva sig och begränsa sitt ansvar genom att skriva in i intyget att användningsområdet på något sätt är begränsat.³⁵ Smiciklas skriver i en artikel i *Balans* att man bör skilja på två olika friskrivningar, dels de situationer där konsulter agerat vårdslöst och dels de situationer där friskrivningen avser begränsning av skadeståndet, till exempel till ett visst belopp eller i vissa situationer. Om tredje man genom vårdslöshet vållat sin uppdragsgivare skada är friskrivning troligtvis inte möjlig då konsulten i så fall inte skulle ansvara för sitt uppdrag och det får anses vara ett oskäligt avtalsvillkor.³⁶ Revisorn som externrevisor kan aldrig friskriva sig från ansvar då uppgifterna och skyldigheterna för revisorer enligt 9 kap ABL är lagstadgade.

Friskrivning har generellt sett ökat på grund av skadeståndsanspråket i Sverige och utomlands ökat.³⁷ NJA 2001 s. 878 anses vara ett vägledande fall gällande friskrivning vilket jag återkommer till.

³³ Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 543.

³⁴ Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

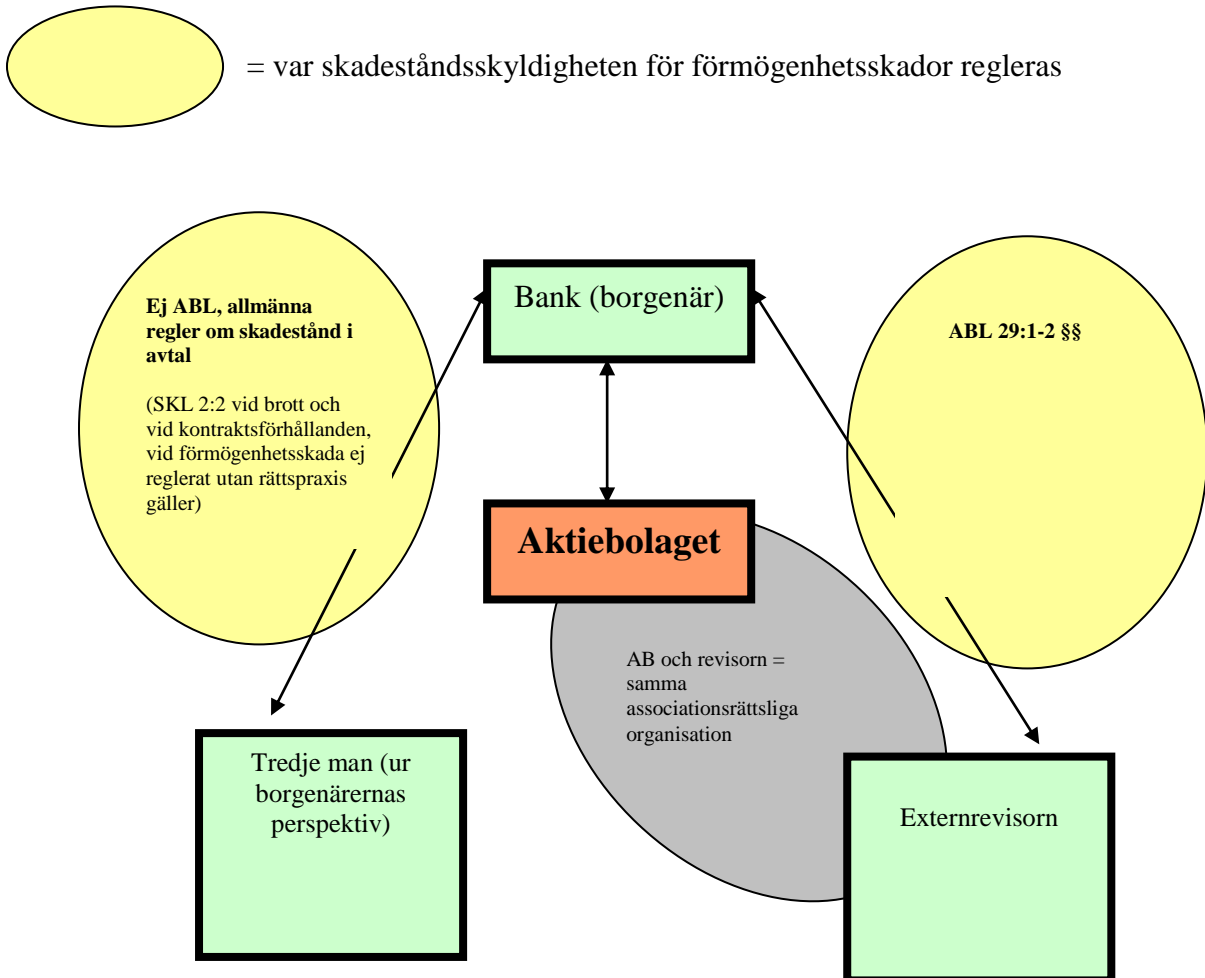
³⁵ NJA 2001 s. 878, Gullefors, B. (2002) *Ansvar & Skadestånd – reglerna om ansvar för rådgivare, mäklare och andra konsulter*, s. 127-129.

³⁶ Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

³⁷ Strömquist, A. (1003) *Balans nr 3*.

2.5 Sammanfattning på skadeståndsansvaret applicerad på relevanta områden i uppsatsen

Eftersom revisorn i rollen som externrevisor räknas som samma associationsrättsliga organisation som bolaget kan borgenärerna kräva revisorerna som företrädare för bolaget på skadestånd genom ABL 29 kap 1-2 § §. Borgenärerna kan däremot inte kräva skadestånd av tredje man med stöd av ABL, utan det är istället allmänna regler om skadestånd och rättspraxis som styr. Nedan visar jag en sammanfattande bild som visar var skadeståndet för förmögenhetsskador regleras.

Figur C

3. Rättsfall

I avsnittet görs en genomgång av rättsfall som anses relevanta för föreliggande uppsats. Rättsfallen beskrivs kort och sedan skildras de delar som anses bidra till utredningen i uppsatsen.

3.1 NJA 1979 s. 157

Rättsfallet handlade om ett aktiebolag vid namn Da-Ne-AB som gick i konkurs. Borgenären hävdade att Einar D som var den enda styrelseledamoten i bolaget betalat ut 20 000 kr vederlagsfritt till och Kartong Aktiebolaget Mälardalen (Tryck och Kartong) utan att kräva någon motprestation av Tryck och Kartong. Einar D var även styrelseledamot i Tryck och Kartong. Harry A var revisor i Da-Ne-AB och hade godkänt fakturan för utbetalning. Borgenären ansågs sig ha lidit ekonomisk skada på grund av utbetalningen då Da-Ne-AB inte kunde infria sina betalningar till banken. Banken yrkade att styrelseledamoten och revisorn skulle bli skadeståndsskyldiga. Styrelseledamoten Einar D hävdade att utbetalningen på 20 000 kr inte hade någon betydelse för bankens fordran då de likvida medel som återstod ändå skulle prioriteras till att betala en fordran till skatteverket.

För att visa revisorns och styrelsens skadeståndsskyldighet till banken var frågan om det kunde påvisas ett orsakssamband mellan banken som var skadelidande och utbetalningen på 20 000 kr. Frågan gällde också om banken kunde kräva revisorn och styrelseledamoten på skadestånd och vilka bestämmelser som gäller. HD skriver i sin dom:

”På flera håll i lagstiftningen förekommer bestämmelser, enligt vilka under vissa förutsättningar en borgenär har rätt att för vad han inte kan få ut av gäldenären hålla sig till en tredje man inom ramen för ett belopp vilket från gäldenären överförts till tredje man eller vilket inte såsom vederbort tillförts gäldenären från tredje man.”

HD påtalar sedan att det inte finns något i nuvarande lag med innebörd av ovanstående problematik och skriver vidare:

”Ersättningsskyldighet enligt ifrågavarande lagrum gentemot borgenär på grund av skadegörande handling kan endast avse skada som genom handlingen tillskyndats borgenären. Det måste alltså föreligga ett orsakssammanhang mellan den skadegörande handlingen och det förhållandet, att borgenären inte kan få betalt av bolaget.”

HD ansåg inte att det gick att påvisa ett direkt orsakssamband och att borgenären därmed inte är berättigad till ersättning vid indirekt skada av revisorn eller av styrelseledamoten. HD menade att borgenären inte kunde definiera den påstådda uppkomna skadan. HD ansåg inte att borgenären kunde ha skadats enbart på grund av att kredittagarens kapital minskat, kredittagaren hade inte blivit insolvent eller fått en redan insolvens försämrad som beror på handlingen.

3.2 NJA 1996 s. 224

Rättsfallet handlar också om en revisor som enligt banken övervärderat deras kredittagares säkerhet. Bengt J var revisor i Scandinavian Clinics AB (Clinics) som bedrev utveckling och försäljning av varor inom sjukvårds- och vattenförsörjningsområdet. Bolaget visade ej tillfredställande resultat och aktiekapitalet förbrukades kort tid efter bildandet. Bengt J upprättade en preliminär balansräkning för Clinics och tog där upp kostnader för patent och utveckling till ett belopp av 1 498 000 kr. För att försöka rekonstruera och fortsätta att driva verksamheten i ett annat bolag anskaffades ett nytt bolag vid namn Scandinavian Clinics Försäljnings AB (försäljningsbolaget). Även i försäljningsbolaget var Bengt J revisor. Tillgångarna i form av diverse rättigheter för produkterna överläts från Clinics till försäljningsbolaget till ett pris av 2 530 000 kr samma dag som den preliminära balansräkningen i Clinics upprättades. 350 000 kr betalades kontant för överlåtna tillgångar och återstående finansiering sköts på framtiden.

För att finansiera resterande verksamhet vände försäljningsbolaget sig till banken för en kredit. Banken beviljade en kredit på 1 200 000 kr och grundade sin bedömning på den preliminära balansräkningen i Clinics och en tillhörande specifikation av vilka poster som ingick i kostnaderna, båda upprättade av Bengt J. Senare skrevs tillgångarna i balansräkningen ner till 350 000 kr i ett nytt avtal. Kort senare gick bolaget i konkurs och kunde inte betala tillbaka sitt lån till banken. Banken stämde Bengt J på skadestånd och fick rätt. I sin bedömning påtalar HD att Bengt J gjort en missvisande värdering av tillgångarna i den preliminära balansräkningen som banken grundat sin kreditbedömning på och att det därmed fanns ett orsakssamband mellan bankens skada och värderingen. Bengt J blev skadeståndsskyldig.

Frågan som uppstod i fallet var bland annat om revisorn kunde falla in under kriteriet fullgörande av uppdrag. HD framhävde att Bengt Js roll fick anses som externrevisor och inte som konsult när den preliminära balansräkningen upprättades. Bengt J ansågs ha brutit mot god revisionssed och blev därav skadeståndsskyldig med stöd av ABL. Eftersom revisorns roll ansågs vara externrevisor kunde banken få skadestånd med stöd av ABL.

HD hänvisar också till NJA 1979 s. 157 och skriver följande:

”Denna situation skiljer sig från den som förelåg i rättsfallet NJA 1979 s. 157 där en styrelseledamot och en revisor i ett aktiebolag hade medverkat till att ett belopp oriktigt frångått bolaget och härigenom indirekt skadat bolagets borgenärer. I nu förevarande fall var det nämligen fråga om en skada för Banken som uppkom direkt genom kreditgivningen. Det krävs alltså inte, såsom i nämnda rättsfall, för att skada skall ha uppkommit för Banken att den skadegörande handlingen medfört insolvens eller förvärrat en redan föreliggande insolvens. Bengt J får anses genom sitt handlande ha i vart fall av oaktsamhet orsakat skadan.”

3.3 NJA 1998 s. 734

Ett annat rättsfall gällande revisorns ansvar handlade om Årsta metallhandel AB som bedrev metallhandel. Jörgen R. var revisor i bolaget. Banken beviljade krediter till bolaget för ett sammanlagt belopp av 20 miljoner med företagsinteckningar som säkerhet. Kreditbedömningen byggde enligt banken främst på värdena på varulagret i årsredovisningen 1982-1984. Varulagret hade 1982 värderats till 27,8 miljoner

respektive 37,8 miljoner de två senare åren. Bolaget försattes i konkurs och det visade sig att varulagret var värt ca 20 miljoner under bankens utgivna krediter och banken yrkade därför på skadestånd av revisorn för vårdslöshet och medansvar till ekonomisk skada. Banken åberopade att Jörgen R skulle betala 600 000 kr i skadestånd vilket motsvarade det belopp som täckte revisorns ansvarsförsäkring. HD påtalar att banken borde ha rätt att utgå från årsredovisningen:

”Generellt sett bör var och en ha rätt att utgå från att uppgifter i ett aktiebolags balansräkning är riktiga om det uppges att den har upprättats enligt tillämplig lag om årsredovisning och har godkänts av en revisor.”

HD skriver vidare i sin bedömning att banken borde ha gjort en noggrannare kreditbedömning med beaktande av den riskfyllda branschen:

”Med hänsyn till att Arstadal Metallhandel var verksamt i en relativt riskfylld bransch där stora prisförändringar kan förekomma på kort tid och då företagets dominerande tillgång uppgivits vara ett varulager bestående av metaller har det emellertid funnits anledning för banken att i den föreliggande situationen ställa frågor angående varulagret och eventuellt kräva att inventeringslistor skulle företes. Banken har medgivit att några frågor inte har ställts om varulagrets omfattning och innehåll. Härigenom får banken anses ha brutit i sin kreditprövning.”

HD ansåg att både banken och revisorn hade brutit i kontrollen men att revisorn borde ha varit noggrannare vid värderingen av varulagret samt vid granskaningen av räkenskaperna. Trots att HD påtalade att banken borde ha gjort en noggrannare kreditprövning blev revisorn skadeståndsskyldig då bankens försummelse ansågs vara väsentligt mindre än revisorns. HD gjorde samma bedömning som HovR och fann att Jörgen R hade överträtt 10 kap 7 § ABL som anger att revisorn ska iaktta god revisionssed genom att granska årsredovisning med mera. Revisorn fick ingen jämkning av beloppet och dömdes att betala yrkat belopp till banken.

Banken kunde alltså även i detta rättsfall få skadestånd efter att ha litat på felaktiga uppgifter som externrevisorn varit ansvarig för, banken kunde visa på ett orsakssamband. Dock förlorade banken ett stort belopp eftersom de bara kunde få skadestånd för de belopp som revisorn var försäkrad för.

3.4 NJA 1987 s. 692

Föreliggande rättsfall är ett omdebatterat och känt rättsfall. KONE-invest (borgenär i målet) beviljade krediter på en miljon till Bernts Fastighetsbyrå AB. Bedömningen grundades främst på säkerhetens värde genom ett värderingsintyg av bolaget J&W. Värderingsman var Arne B och fastigheten (som ännu inte var byggd) värderades vid byggnation till 4,3 miljoner. Pantbrev togs ut av banken som säkerhet för lånet på 800 000 kr, betalning uteblev och KONE-invest tog säkerheten i anspråk. Det visade sig att marken inte var möjlig att bygga på och säkerheten täckte inte fordran. KONE-invest stämde värderingsmannen på 990 000 kr jämte ränta.

HD menade att värderingsmannen blev skadeståndsskyldig mot tredje man eftersom han agerat vårdslös. Han hade inte friskrivit sig i intyget. HD påtalade också att han yrkesmässigt tagit på sig att värdera samt värderingsintyg är i allmänt omlopp och på grund av det allmänna intresse som finns krävs att värderingar är korrekt utförda. J & W blev dömda att betala skadestånd utan jämkning. HD påtalade att domen endast

gäller värderingsmän och att generella uttalanden inte går att göra. I sitt domskäl skriver HD:

”Att göra generella uttalanden om gränserna för värderingsmans skadeståndsskyldighet är knappast möjligt. De fortsatta övervägandena avser endast värderingsintyg, eller som de också benämns värderingsutlåtande eller värderingshandling, beträffande fast egendom avgivet av den som yrkesmässigt åtar sig uppdrag att värdera sådan egendom.”

HD skriver vidare att värderingsmannen borde ha insett att intyget kan komma att användas till andra ändamål:

”För värderingsmannen måste det stå klart att intyget kan komma till användning för skilda ändamål och av flera personer. Att annan än uppdragsgivaren fäster avseende vid ett värderingsintyg är ofrånkomligt. En ordning att intygsgivaren endast ansvarar mot sin uppdragsgivare för med sig åtskilliga dubbelvärderingar utan någon egentlig fördel för fastighets- eller kreditmarknaden. Övervägande skäl talar för att den som med fog satt sin tillit till ett värderingsintyg inte skall bära följderna av en skada som ytterst beror på att intygsgivaren förfarit vårdslöst.”

Om skadeståndsansvaret mot tredje man skriver HD:

”Skadeståndsansvaret för den som yrkesmässigt åtar sig fastighetsvärderingar bör alltså i regel inte begränsas till skada som uppdragsgivaren lidit utan omfatta också skada som åsamkats tredje man, såvida inte förbehåll om frihet från sådant ansvar gjorts i intyget.”

3.5 NJA 2001 s. 878

Fallet gällde Apex Förvaltning AB som beställt en värdering av värderingsfirman Ljungquist Fastighetsvärderingar i Sundsvall AB. Det var problematiskt för värderingsmannen att få gå in i fastigheten på grund av en tvist som ägde rum. Han värderade ändå fastighetens marknadsvärde till ca 73-79 miljoner och utfärdade ett värderingsintyg som var avsett att användas till en tvist, vilket B.A. också skrev i värderingsintyget. B.A. skrev också att fastighetens värde i intyget byggde på att vissa uppgifter var korrekta. Senare upptog Apex Förvaltning ett lån hos banken och visade upp värderingsintyget, banken beviljade krediter på 65 miljoner med värderingsintyget som underlag och fastigheten som säkerhet. Apex förvaltning blev insolvent för lånet och fastigheten var tvungen att säljas på exekutiv auktion där fastigheten såldes för endast 25 miljoner. Banken gick med en stor förlust och yrkade på skadestånd av värderingsmannen för vårdslös värdering.

HD ansåg att värderingsmannen i sitt uttalande skrivit att avsikten för intyget var en tvist och att värderingen var beroende av vissa uppgifter, därmed innehåll intyget brister vilket banken borde ha uppmärksammat. Det ansågs av HD rimligt att värderingsmannen begränsade sitt ansvar för värderingen att endast gälla endast det värderingen syftade till. Vidare ansåg HD att banken inte överhuvudtaget hade tagit hänsyn till detta vid kreditbedömningen och det är därför rimligt att de får stå för konsekvenserna själv ger banken ingen rätt till skadestånd. Två av justitieråden i HD var skiljaktiga och ville fälla värderingsmannen och ge banken rätt till skadestånd.

I domskälen hänvisar HD till KONE-fallet:

”1987 års rättsfall ger inte stöd för att en tredje man utan vidare kan använda sig av ett värderingsutlåtande med skadeståndsansvar för värderingsmannen i fall utlåtet

innehåller felaktigheter som kan tillräknas värderingsmannen som oaktsamhet. Avgörande är om tilliten till utlåtandet varit befogad. Av betydelse för prövningen av denna fråga är bl.a. om utställaren gett uttryck för något förbehåll avseende ansvaret för intyget eller om detta har lämnats helt förbehållslöst.”

3.6 Sammanställning av rättsfallen som har redogjorts för i uppsatsen

Rättsfall	Skadeståndsyrkande	Typ av förmögenhetsskada	Roll för skadeståndsskyldig	HDs dom
NJA 1979 s. 157	Annan borgenär	Utebliven betalning för fordran	Styrelse och externrevisor	Borgenären <i>ej</i> skadeståndsberättigad
NJA 1996 s. 224	Bank	Felaktig värdering av tillgångar	Externrevisor	Banken skadeståndsberättigad
NJA 1998 s. 734	Bank	Felaktig värdering av lager	Externrevisor	Banken skadeståndsberättigad
NJA 1987 s. 692	Annan borgenär	Felaktig värdering av fastighet	Värderingsman	Borgenären Skadeståndsberättigad
NJA 2001 s. 878	Bank	Felaktig värdering av fastighet	Värderingsman	Banken <i>ej</i> skadeståndsberättigad

4. Analys

I analysen görs analyser över det som tidigare redogjorts för i faktadelen och i rättsfallen. Först analyseras uppsatsens syfte generellt och sedan görs en separat analys för revisorn i rollen som externrevisor och en för tredje man.

Utgångspunkten för banken bör vara att de kan förlita sig på värderingar av säkerheter som inte utförts av banken själv bara om de är skadeståndsberättigade (ifall de råkar ut för förmögenhetsskada på grund av felvärderade säkerheter). Om banken litar på externs parts värdering och de vet att de har rätt till skadestånd vid förmögenhetsskada tar inte banken någon risk. Däremot bör de alltid beakta att en skadeståndprocess kan bli kostsam³⁸, det är därför av högsta vikt att banken undersöker vilka förutsättningar det finns att kunna erhålla skadestånd innan en eventuell process påbörjas.

Vilket redogjorts för i faktadelen måste kriterierna 1) ekonomisk påvisad skada, 2) fullgörande av uppdrag, 3) culpa och 4) adekvat kausalitet kunna styrkas för att banken ska bli skadeståndsberättigad. I rättsfallen då banken blivit skadeståndsberättigad har 1) en ekonomisk påvisad skada kunnat uppvisas, borgenärerna har lidit en direkt förlust. Vid felaktig värdering måste banken visa den uppkomna förlusten, vilket inte är särskilt problematiskt om banken inte fått täckning för sin fordran och kan uppvisa det.

Likaså gäller med kriteriet 2) fullgörande av uppdrag. I uppsatsens alla rättsfall där banken blivit skadeståndsberättigad har revisorn eller värderingsmannen utfört sitt uppdrag. Banken måste kunna bevisa att värderingen utfördes av någon som fullgjort sitt uppdrag, vilket i rättsfallen visat sig relativt oproblematiskt ifall det finns ett avtal mellan kredittagaren och värderingsmannen. Det kan verka enkelt om en extern revisor blivit utsedd, men det kan ändå vara problematiskt att kunna visa att revisorn agerade som externrevisor och inte som rådgivare. I NJA 1996 s. 224 blev revisorn skadeståndsskyldig med stöd av ABL trots att han av många ansågs ha agerat som rådgivare. Utvidgningen av revisorns roll ifrågasätts i prop. 1997/98:99. Det är alltså i många fall inte helt självklart om revisorn agerar som externrevisor eller rådgivare.

I de rättsfall banken blivit skadeståndsberättigad har HD kommit fram till att oaktsamhet kunnat påvisas och därmed att 3) culpa är överträdd. Oaktsamhet kan vara problematiskt att visa. 4) Adekvat kausalitet har kunnat påvisas av banken i de fall de blivit skadeståndsberättigade, men det kan vara svårt för banken att bevisa att förlusten för banken beror direkt på en felvärdering. Speciellt NJA 1979 s. 157 visar hur svårt det är att kunna bevisa sambandet mellan handlingen och förlusten. I fallet blev borgenären inte skadeståndsberättigad på grund av det inte gick att bevisa att skadan som förorsakades berodde direkt på handlingen av revisorn och styrelseledamoten. Även enligt Sandström är adekvat kausalitet det svåraste kriteriet för banken att bevisa för att vara skadeståndberättigad.³⁹ Banken har bevisbördan att kunna visa alla fyra kriterier är uppfyllda. Det kan alltså vara bekymmersamt för banken att bevisa ovannämnda fyra kriterier, vilket gör att även om banken lider skada är det inte säkerställt att banken får skadestånd.

³⁸ Oppenheimer, B., Blomberg, G., Bruhn, D., Reiner, J. (2007) *Företag i kris – vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på*, s. 71.

³⁹ Sandström, T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, s. 390-391.

Såvida banken blivit skadelidande på grund av någon annans felaktiga värderingar av säkerheter banken tagit i anspråk måste först klargöras vem som varit vållande till skadan, för att veta under vilka förutsättningar banken kan vara skadeståndsberättigad. Vilket tidigare redogjorts för finns det en skillnad på var skadeståndsansvaret regleras beroende på vilken roll den skadvållande haft. Externrevisorns ansvar är lagstadgat enligt ABL och berättigar till ersättning för förmögenhetsskada medan tredje mans skadeståndsansvar endast regleras i SkadestL där rättigheten för skadestånd begränsas till att gälla vid brott eller i kontraktsförhållanden, i övrigt gäller rättspraxis. Nedan belyses de olika rollerna.

4.1 Revisorn i rollen som externrevisor

Trots att det inte föreligger en avtalssituation mellan banken och externrevisorn har banken samma intresse som övriga intressenter årsredovisningen (godkänd av revisorn) riktar sig till. Även om revisorn och årsredovisningen inte riktar sig direkt till banken är det av stor vikt för banken att kunna lita på värdet på bankens kredittagares säkerheter i årsredovisningen. Vilket tidigare beskrivits är revisionen lagstadgad enligt 9 kap ABL och externrevisorn måste intyga att årsredovisningen visar en rättvisande bild av bolagets tillgångar. Även om revisionen är lagstadgad och måste visa en rättvisande bild är rättvisande bild enligt Troberg och Ekholm, vilket kan utläsas i faktaavsnittet ett dynamiskt värde och värdet på tillgångarna ändras över tid.⁴⁰ Detta kan leda till att banken trots att de litar på värderingen av tillgångarna i årsredovisningen inte får det riktiga marknadsvärdet för sina säkerheter just vid upptagandet av lånet. Banken kan därför behöva göra egna uppskattningar just vid tillfället lånet upptas.

Som tidigare redogjorts för har rättvisande bild prioriteringsställning framför lagar och regler,⁴¹ men eftersom det finns en debatt om hur mycket avsteg som får göras från lagar och regler för att visa en rättvisande bild är det inte helt klarlagt vad som gäller. En revision som är riktig enligt lagar och regler behöver därför inte alltid visa en rättvisande bild. Vilket kan utläsas i referensramen anses redovisningen inte tillräcklig för att kunna göra en korrekt kreditbedömning speciellt vad gäller immateriella tillgångar och personal- och kunskapsintensiva företag.⁴² Banken bör därför vara extra observant vid dessa typer av företag.

NJA 1998 s. 734 konstaterar att banken måste vara extra försiktig i riskfyllda branscher. I fallet uttalar HD att med hänsyn till den riskfyllda bransch som bankens kredittagare verkade i fanns det anledning för banken att ställa frågor om varulagrets värde och möjligen kräva investeringslistor. Då banken inte gjorde detta ansågs de ha brustit i sin kreditprövning. Fallet visar att speciellt i riskfyllda branscher bör banken inte förlita sig endast på årsredovisningen när de värderar varulagret och använder som säkerhet vid kreditgivning. Banken bör i alla fall som HD påpekar ställa frågor till kredittagaren för att inte råka ut för att inte få skadestånd vid eventuell förlust.

I samma rättsfall fick banken trots bristande kreditprövning skadestånd då revisorns vårdslöshet ansågs vara större än bankens. HD påtalar också att generellt sett måste man kunna utgå från att balansräkningen i årsredovisningen återspeglar riktiga uppgifter. Att revisorn blev fälld och HD:s uttalande visar ändå att banken allmänt sätt

⁴⁰ Ekholm, B-G, Troberg, P., (1996) *Balans nr 6-7*.

⁴¹ Ibid.

⁴² Nilsson, S., (1997) *Balans nr 10*.

måste kunna lita på balansräkningen i årsredovisningen och ändå kunna vara skadeståndsberättigade. Om det är en bransch som inte är riskfylld och det inte föreligger några frågetecken kring värderingen av varulagret borde därför bankerna kunna lita på årsredovisningens värdering av varulagret. Då HD anser att revisorn agerat vårdslöst i rättsfallet är culpa överträd enligt de kriterierna för det externa skadeståndsansvaret i andra meningen ABL 21 kap 1 §.

Tystnadsplikten för revisorn enligt 9 kap 41 § ABL och 27 § RevL anger att revisorn inte får lämna upplysningar till utomstående. Då banken räknas som en utomstående får inte mer information lämnas till banken än den som står i årsredovisningen. Om det finns annan information måste banken själv ta reda på den. Även om banken måste kunna lita på årsredovisningen i de flesta fall kan det finnas information som är väsentlig för banken som inte återfinns i årsredovisningen och som banken måste ställa frågor till kredittagaren om. Inte minst visar HDs uttalande i NJA 1998 s. 734 att om banken brustit i kreditprövningen genom att inte ställa tillräckligt med frågor eller tagit reda på tillräckligt om kredittagaren och branschen på att det bör göras vid kreditprövning, trots att årsredovisningen kan förväntas gå att lita på.

Revisorer är inte felfria, till exempel riktas kritik mot dem av finansmarknadsministern och generaldirektören för finansinspektionen för att inte rapporterat tillräckligt till FI⁴³. Bankerna måste ha en kritisk hållning till revisorerna och årsredovisningen. Revisorer har en ansvarsförsäkring som säkerställer att banken kan få skadestånd, vilket gör att banken kan lita på årsredovisningen granskad av revisorn. Dock täcker inte alltid revisorns ansvarsförsäkring hela beloppet. I NJA 1998 s. 734 fick banken rätt i fallet, men blev bara skadeståndsberättigad för det belopp som revisorns ansvarsförsäkring täckte, vilket var avsevärt mindre än förlusten. Trots ansvarsförsäkring bör banken därför iakttä försiktighet vad gäller att lita på värderingar i årsredovisningen godkända av revisorn.

I NJA 1979 s. 157 ansågs inget direkt samband finnas mellan skadan som borgenären ansågs sig ha lidit och handlingen, det fanns alltså ingen adekvat kausalitet. Adekvat kausalitet är som tidigare beskrivits i faktaavsnittet ett av fyra villkor som måste vara uppfyllda för att kunna vara skadeståndsberättigad.⁴⁴ I fallet kunde inte påvisas att banken haft större möjlighet till skadestånd om revisorn och styrelseledamoten inte medverkat till att betala ut 20 000 kr. Skadan ansågs vara indirekt och banken blev inte berättigad till skadestånd. Vid indirekta skador kan det alltså vara problematiskt för banken att få skadestånd. Om banken råkar ut för en förlust som förorsakats av kredittagaren behöver det inte vara en direkt förlust som går att påvisa, men för banken kan en indirekt skada vara lika förödande. Förlusten kan indirekt bero på att säkerheten var övervärderad.

Trots att revisorn enligt 10 kap 8 § ABL ska vara det kontrollerande organet ansågs i NJA 1996 s. 224 den preliminära balansräkningen revisorn konstruerade tillhöra den lagstadgade revisionen. I fallet upprättade revisorn en preliminär balansräkning som banken grundade säkerheternas värde i sin kreditbedömning på. Vad gäller kriteriet fullgörande av uppdrag skriver Moberg att det försvårats efter domen NJA 1996 s. 224 då revisorn ansågs ha brutit mot god revisionsd, och det var i rollen som externrevisor

⁴³ Lennartsson, R. (2010) *Balans nr 12*.

⁴⁴ Sandström, T. (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, s. 390-391.

som han upprättade den preliminära balansräkningen.⁴⁵ Vidare skriver han att gränsen inte är klarlagd och att det finns risk att externrevisorn blir skadeståndsskyldig trots att uppdraget var ett konsultuppdrag. Det visar på att banken kan ha möjlighet till skadestånd även då revisorn agerar utöver sin skyldighet som externrevisor. Till följd därav kan bankens möjlighet att kunna få skadestånd med stöd av ABL också anses utvidgad.

Betydelsen av 29 kap 2 § ABL tolkas i NJA 1996 s. 224 med hänsyn till ovanstående diskussion generöst, annars skulle banken inte vara berättigad till skadestånd. Banken räknas i fallet som tredje man och det finns egentligen inga bestämmelser i lagen som reglerar denna typ av skada. I och med den generösa tolkningen av HD ger det borgenärer som lidit skada på grund av årsredovisningen/ revisorn större chans till skadestånd. Dock var skadan i rättsfallet direkt och därför var banken berättigad till skadestånd, vilket HD påtalar skiljer från NJA 1979 s. 157 där skadan var indirekt och banken inte hade rätt till skadestånd.

Eftersom revisionen är lagstadgad behöver inte banken ta hänsyn till friskrivning från ansvar vad gäller skadeståndsskyldighet för felaktig värdering av externrevisorn. Banken kan alltid vara säker på att om värderingar i årsredovisningen skulle visa sig vara felaktiga kan banken stödja sig på ABL, vilket gör rättsläget lite klarare än då tredje man varit vållande till skada vilket belyses nedan.

4.2 Tredje man

Som tidigare redogjorts för återfinns huvudregeln för tredje mans skadeståndsskyldighet i SkadestL 2 kap 2 § som föreskriver att tredje man bara är skadeståndsskyldig för förmögenhetsskador vid brott eller i kontraktsförhållanden. Eftersom skadeståndsskyldigheten för en ren förmögenhetsskada som uppstår på grund av tredje man inte finns reglerad i ABL får stor vikt läggas vid vägledande domar för att utreda möjligheten till skadestånd för banken.

NJA 1987 s. 692, det så kallade KONE-fallet anses ha ändrat tredje mans skadeståndsskyldighet. Borgenären fick i fallet ersättning av tredje man för ett felaktigt värderingsintyg trots att det inte var riktat till banken. Angående utvidgningen av skadeståndsskyldigheten att gälla generellt för tredje man skriver HD som tidigare beskrivits:

”Att göra generella uttalanden om gränserna för värderingsmans skadeståndsskyldighet är knappast möjligt. De fortsatta övervägandena avser endast värderingsintyg, eller som de också benämns värderingsutlåtande eller värderingshandling, beträffande fast egendom avgivet av den som yrkesmässigt åtar sig uppdrag att värdera sådan egendom”.

Uttalandet visar att HD begränsar skadeståndsskyldigheten för tredje man att endast gälla vid värdering av fast egendom av någon som agerar under professionsansvar och prejudikatvärdet begränsades att endast gälla värderingshandlingar, värderingsintyg och värderingsutlåtande eftersom HD påtalade att det gällde den som yrkesmässigt tagit sig på att värdera fast egendom.⁴⁶ Det finns inget efterföljande rättsfall där HD tagit ställning till om tredje mans skadeståndsskyldighet även gäller i andra förhållanden än

⁴⁵ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn – oberoende, ansvar*, s. 159-160.

⁴⁶ Gullefors, B. (2002) *Ansvar & Skadestånd – reglerna om ansvar för rådgivare, mäklare och andra konsulter*, s. 61.

när tredje man värderar fast egendom under yrkesmässiga förhållanden. Smiciklas skriver ändå att HD uttryckte en rättsregel mot yrkesutövare generellt vid utförande av värderingsintyg och att skadeståndsskyldigheten bör gälla även för tredje man.⁴⁷

I domen tog inte HD någon hänsyn till SkadestL 2 kap 2 § vilken anger att skadestånd bara kan bli aktuellt mot tredje man då brott förekommit, vilket blir en utvidgning av skadeståndsansvaret för tredje man.

Smiciklas påtalar också att HD:s uttalande säkert kan komma att användas i situationer där till exempel revisorn värderat ett företag på uppdrag av företagets nuvarande ägare och att detta kommer att anses godtagbart vid försäljning till tredje man.⁴⁸ Även Moberg skriver att det är troligt att HD:s uttalande kan komma att användas vid andra professionella rådgivares ansvar mot tredje man.⁴⁹ HD ansåg vidare:

”Att annan än uppdragsgivaren fäster avseende vid ett värderingsintyg är ofrånkomligt. En ordning att intygsgivaren endast ansvarar mot sin uppdragsgivare för med sig åtskilliga dubbelvärderingar utan någon egentlig fördel för fastighets- eller kreditmarknaden.”

Eftersom HD uttalar att värderingsmannen inte bara ansvarar för intyg till sin uppdragsgivare och att det anges att det bland annat beror på kreditmarknaden kan värderingsintyg anses vara godtagbart för banken oavsett vem uppdragsgivaren är. Som kan utläsas i faktadelen skriver Kleineman att immunitetsfaktorn måste beaktas vilket bland annat innebär att om värderingsmannen borde ha haft insikt om att värderingsintyget kommer att användas till andra ändamål finns ett ansvar för värderingsmannen.⁵⁰ Ansvaret åläggs därför över från banken till värderingsmannen i många fall. Även om inte intyget är avsett för banken bör de genom HD:s uttalande ändå kunna vara mer generösa att använda värderingsintyg som ett acceptabelt intyg, vilket stärks genom HD:s fortsatta uttalanden:

”Övervägande skäl talar för att den som med fog satt sin tillit till ett värderingsintyg inte skall bära följderna av en skada som ytterst beror på att intygsgivaren förfarit vårdslöst.”

För att banken ska kunna lita på värderingsintyg och känna sig säkra på att kunna få skadestånd vid felaktig värdering gäller dock att värderingsmannen inte uttalat att värderingsintyg ska gälla för endast ett speciellt ändamål, då HD i domen påtalar att friskrivning av värderingsmannen anses vara okej. Det är då av vikt att värderingsmannen specifikt skrivit detta i intyget, annars gäller värderingsintyg även för annan än uppdragsgivaren. HD skriver om detta:

”Skadeståndsansvaret för den som yrkesmässigt åtar sig fastighetsvärderingar bör alltså i regel inte begränsas till skada som uppdragsgivaren lidit utan omfatta också skada som åsamkats tredje man, såvida inte förbehåll om frihet från sådant ansvar gjorts i intyget.”

HD uttalade därmed en ny rättsregel att värderingsmän även kan bli skadeståndsskyldiga mot annan än sin uppdragsgivare och att skadeståndsansvaret kan sträcka sig utanför kontraktsförhållanden även då inte brott begåtts. HD drog också

⁴⁷ Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ Moberg, K. (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, s. 183, Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

⁵⁰ Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 544-546.

slutsatsen att friskrivningar är giltiga eftersom förbehåll om frihet i intyg ansågs vara godtagbart.⁵¹ Av rättsfallet kan man dra slutsatsen att borgenärer borde kunna lita på värderingsintyg. Det som är självklart efter rättsfallet är i alla fall att det alltid går att lita på värderingsintyg av yrkeskategorin värderingsmän vid värdering av fast egendom. Dock måste friskrivning i värderingsintyget uppmärksammas.

Eftersom rättsfallet ger möjlighet att värderingsintyg kan användas till annan än uppdragsgivaren leder det till att tidpunkten för användningen av värderingsintyget inte kan säkerställas. Även Kleineman skriver att värderingsintygets tidpunkt måste beaktas av banken. Om värderingsintyget återanvänds och används under en längre tid kan giltigheten för intyget inte anses vara lika säkert och en högre skaderisk infinner sig.⁵² Det kan vara beaktansvärt för banken att titta på när intyget utfärdades. Eftersom HD påtalat bankens undersökningsplikt för kredittagaren kan tänkas att intygets tidpunkt kan vara relevant för banken att ta reda på för att vara berättigade till skadestånd vid förluster.

I ett senare rättsfall benämnt NJA 2001 s. 878 stärker HD vikten av att banken måste se till vilket syfte intyget har. HD ansåg att en värderingsman gjort en korrekt friskrivning genom att skriva att värderingsintyget hade för avsikt att lösa en tvist och var beroende av vissa uppgifter. Banken fick inget skadestånd på grund av friskrivningen. Att detta var en friskrivning kanske inte anses helt självklart då det inte uttalat stod att värderingsmannen friskrev sig. Det krävs att banken lägger vikt vid att utreda värderingsintygens giltighet om inte banken är uppdragsgivare, annars kan det få konsekvenser och leda till att banken inte har rätt till skadestånd. Dock kan NJA 2001 s. 878 inte ses som ett starkt prejudikat då två av HDs justitieråd var skiljaktiga och ville se värderingsmannen skyldig att utge skadestånd.

I faktadelen kan utläsas att friskrivning blir vanligare eftersom skadeståndsanspråket i Sverige på senare tid har visat en uppgång.⁵³ Eftersom rättsläget visar att det är godtagbart för tredje man att friskriva sig och därmed begränsa sin skadeståndsskyldighet till tredje man är det inte konstigt att friskrivning blir allt vanligare. Dock bör påtalas att Smiciklas skriver i sin artikel att friskriva sig från vårdslöst agerande inte bör vara godtagbart,⁵⁴ vilket ger en trygghet för banken att inte råka ut för att bli utan skadestånd vid vårdslöst agerande.

Bankerna måste vara extra uppmärksamma på friskrivning. En friskrivning kan leda till att värderingsmannen inte är ansvarig för värderingen och att banken inte är skadeståndsberättigad.

⁵¹ Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

⁵² Kleineman, J. (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, s. 544-546.

⁵³ Strömqvist, A. (2003) *Balans nr 3*.

⁵⁴ Smiciklas, M. (1988) *Balans nr 12*.

5. Avslutning

I det avslutande kapitlet ges en sammanfattning och egna avslutande reflektioner presenteras. Sist återfinns källförteckningen.

5.1 Sammanfattning och avslutande reflektioner

Utgångspunkten för banken bör vara att de bara ska förlita sig på värderingar av sina säkerheter som inte utförts av banken själv om de är skadeståndsberättigade (vid eventuell förmögenhetsskada som orsakats av felvärderade säkerheter). En skadeståndsprocess kan dock bli kostsam och banken har en bevisbörda att visa att alla fyra kriterier culpa, adekvat kausalitet, fullgörande av uppdrag och ekonomisk påvisad skada är uppfyllda för att banken ska vara skadeståndsberättigad. Det kan vara svårt att bevisa att alla fyra kriterier är uppfyllda. Det svåraste för banken brukar vara att kunna påvisa ett orsakssamband mellan handlingen som ledde till skadan och själva skadan. En skada som för banken är indirekt kan vara svår att få skadestånd för, trots att den på något vis skadat banken. Detta gör att banken ändå måste iaktta försiktighet när de beaktar värderingar av säkerheterna gjorda av annan än banken själv.

Om banken blir skadeståndsberättigad beror på vem som utfört värderingen. Om det är tredje man som genom intyg värderat säkerheterna bör banken kunna lita på värderingsintyg under förutsättning att tredje man inte friskrivit sig. Ansvar kan krävas av tredje man, vilket speciellt rättsfallet KONE visar på. Det krävs dock att banken kan påvisa skäl att kunna lita på intyget av värderingsmannen och att värderingsmannen borde ha insett att intyget kan användas av annan än den som intyget direkt är ställt till. Banken måste titta på förutsättningarna i varje enskilt fall och bedöma om värderingsintyget går att lita på. Då måste tidsaspekten och vem intyget var ställt till beaktas. Har banken gjort en rimlig bedömning bör de vara berättigade till skadestånd av tredje man.

Ifall externrevisorn orsakat banken en förmögenhetsskada kan banken stödja sig på bestämmelser i ABL. Banken bör generellt kunna förlita sig på externrevisorns värdering genom årsredovisningen och revisionsberättelsen och vara skadeståndsberättigad. Dock bör banken alltid själv ställa frågor till kredittagaren och ta reda på omständigheter utöver vad som återfinns i årsredovisningen, speciellt i riskfyllda branscher bör banken vara försiktig. Då revisorn har tystnadsplikt kan det finnas information som är viktig för banken avseende säkerheterna som inte revisorn återgett i årsredovisningen. Banken behöver inte ta hänsyn till att externrevisorn friskriver sig då förhållandet regleras genom ABL och friskrivning är inte möjlig. Det är inte helt självklart i vilken roll revisorn agerar som, men NJA 1996 s. 224 visar att banken kan få möjlighet till skadestånd även om revisorn agerat utanför sitt egentliga åtagande som externrevisor.

Sammanfattningsvis bör banken i de flesta fall kunna lita både på värderingsintyg från tredje man och på årsredovisningen granskad av revisorn. Dock med undantag från om tredje man friskrivit sig i värderingsintyget och årsredovisningen med undantag från speciellt riskfyllda branscher. Banken bör dock alltid ställa frågor och själv försöka ta reda på mer om säkerhetens värde för att vara säkra på att vara skadeståndsberättigade. Om banken litat på värderingsintyg eller på årsredovisningen och beaktat friskrivning

och beaktat speciellt riskfyllda branscher enligt ovan bör de vara skadeståndsberättigade. Det är inte säkert att de får skadestånd för hela beloppet även om de får rätt i domstol, revisorns ansvarsförsäkring täcker inte alltid hela bankens förlust.

Problemområdet i uppsatsen gällande tredje mans skadeståndsskyldighet är uppseendeväckande i sig då det inte finns någon lagstiftning som reglerar förhållandet. Att SkadestL beaktar tredje man men att inte Aktiebolagslagen gör det är än mer anmärkningsvärt. Min åsikt är att skadeståndsansvaret för förmögenhetsskador är oklart i lagen. Det saknas lagstiftning som reglerar skadeståndsskyldigheten för tredje man. Lagstiftning bör finnas för att klargöra vad som gäller.

Förslag på framtida forskning är att med beaktande av den relativt oklara lagen ta fram ett förslag på en lagändring som reglerar tredje mans skadeståndsskyldighet för förmögenhetsskador. Ett annat förslag är att beakta de olika säkerheterna banken kan ta i anspråk och jämföra om rätten till skadestånd på grund av utomstående värdering skiljer sig mellan de olika säkerheterna.

5.2 Litteraturförteckning

Offentligt tryck

Proposition 1975:103, *Ny Aktiebolagslag mm.*

Proposition 1997/98:99, *Aktiebolagets organisation*

Rättsfall

NJA 1979 s. 157

NJA 1987 s. 692

NJA 1996 s. 224

NJA 1998 s. 734

NJA 2001 s. 878

Litteratur

Bergström, Clas., Samuelsson, Per (2009) *Aktiebolagets grundproblem*, Norstedts juridik, tredje upplagan, Stockholm

Broomé, Per., Elmer, Leif., Nylén, Bertil., (1998) *Kreditgivning till företag*, Studentlitteratur, femte upplagan, Lund

Gullefors, Björn (2002) *Ansvar & Skadestånd – reglerna om ansvar för rådgivare, mäklare och andra konsulter*, andra upplagan, Näsviken

Johansson, Svante (2001) *Nials svensk associationsrätt i huvuddrag*, Nordstedts juridik, åttonde upplagan, Stockholm

Kleineman, Jan (1987) *Ren förmögenhetsskada – särskilt vid vilseledande av annan än kontraktspart*, Juristförlaget, Stockholm

Moberg, Krister (2006) *Bolagsrevisorn: oberoende, ansvar, sekretess*, andra upplagan, Stockholm, Norstedts juridik

Oppenheimer, Bertil., Blomberg., Gunnar, Bruhn., Daniel., Reiner, Jonas., (2007) *Företag i kris – vad en styrelseledamot, aktieägare, advokat och revisor bör tänka på*, fjärde upplagan, Jure förlag AB, Stockholm

Sandgren, Claes (2007) *Rättsvetenskap för uppsatsförfattare-ämne material, metod och argumentation*, Norstedts juridik, andra upplagan, Stockholm

Sandström, Torsten (2010) *Svensk Aktiebolagsrätt*, Norstedts juridik, tredje upplagan, Stockholm

Tidskrifter

Ekholm, Bo-Göran., Pontus Troberg, *God revisionsred – vad innebär det?*,
Balans 6-7/1996

Lennartsson, Rakel Noteringar: *FI riktar skarp kritik mot revisorer*, Balans 12/2010

Nilsson, Stellan, *Debatt: Den farliga teorilösheten eller Rädda balansräkningen?*,
Balans 10/1997

Smiciklas, Martin, *Rådgivare har ansvar mot tredje man*, Balans 12/1988

Strömqvist, Anders, *Svenska revisorers skadeståndsansvar – en utveckling som oroar.*
Balans 3/1993

Övriga källor

Finansinspektionen, *EUs stresstest av storbankerna*, hämtat 10/5-2011
<http://www.fi.se/Utredningar/Skrivelser/Listan/EUs-stresstest-av-storbankerna/>

Juridicum, Stockholms Universitet, *Kontakt - Personalkatalog – Presentation, Jan Kleineman*, hämtat 10/5-2011
<http://www.juridicum.su.se/jurweb/kontakt/person.asp?personid=324>